

**Paulina
Neuding**

IGÅR KVÄLL I SVERIGE

**Reflektioner
om en
revolution**

fri tanke

Innehåll

Prolog.....	7
-------------	---

DEL I. VI SÅG DET INTE KOMMA

1. Trygghetsskeptiker och statistikförnekare	19
2. Välkommen till go go-zonerna.....	35
3. Vi har varit naiva	51
4. »Det känns som krig«	65

DEL II. BULLERBYN ÄR DÖD

5. Den svenske pappan	79
6. Världens vackraste getton.....	97
7. »Vi vill vara så ödmjuka som möjligt«	125
8. »Varför har du polisanmält min lillebror?«.....	137
9. »Han tolkar min mjukhet som svaghet.«.....	179

DEL III. VÅRA VÄRDEN

10. Barnens rätt i samhället: Gör så här om du blir rånad	195
11. Allas lika värde: »Vi knullar Sveriges mamma«	213

Epilog. Oförutsedda konsekvenser	237
Författarens anmärkning	251
Referenser.....	253
Slutnoter	257
Författarens tack.....	277

Prolog

HÖSTEN 2013 VANDRADE ett egendomligt demonstrations-tåg genom Biskopsgården i Göteborg. På den tiden hade Polis-myndigheten ännu inte börjat publicera listor över utsatta områden i Sverige – det skulle dröja ett par år innan Biskops-gården skulle klassificeras som »särskilt utsatt» på den första listan – men barnen på Dimvädersgatans förskola hade redan något viktigt att berätta om sin tillvaro.

Tillsammans med sina pedagoger hade de gett sig ut på en »hjärtemarsch» genom gatorna för att protestera mot mord och skottlossningar i stadsdelen. Barnen hade klippt ut pappers-hjärtan som de hängde upp i bänkar och lyktstolpar, och sjöng en sång om vänskap. De skulle möta våldet med kärlek, förklarade personalen.¹

Det hjälpte inte.

En sen söndagskväll våren därpå, när verksamheten var stängd för helgen, skedde en skottlossning på förskolans ute-plats. Ett par kvällar tidigare hade en man som rastade sin hund skadats lindrigt i en annan skottlossning på samma gata. Förskolan hade »hamnat mitt i skottlinjen i gängkriget» konstaterade Göteborgs-Tidningen.²

I stället för att göra påskpynt, fick barnen återigen göra hjärtan för en ny protest mot våldet.

»Vi har gjort massor av hjärtor», berättade en fyraårig flicka för Göteborgs-Posten.³

Personalen valde också att skriva ett öppet brev till gängen i området, och bönföll dem att sluta skjuta för barnens skull:

Här går barn som kommer från krigsdrabbade länder. Här får de uppleva trygghet, lära sig leka med andra, lära sig nya saker, åka på utflykter. Förskolan ska vara en lugn och trygg plats för barnen. Vi arbetar hårt och mycket för att förskolan ska få vara just den platsen. Men för varje skottlossning och varje mord, rubbas balansen och vi får börja om. Gång på gång. Vi som pedagoger vill inte vara oroliga för att våra barn ska bli nerskjutna när vi är ute på gården eller rör oss i området. Vi bor i Göteborg, i Sverige.

I sitt brev beskrev personalen också hur barnens liv påverkades av våldet.

Våra barn kommer inte till förskolan, för att deras föräldrar är rädda. Och de är rädda för er. Och när barnen ändå kommer till förskolan vädjar föräldrarna till oss att hålla barnen inomhus. Våra barn kan inte gå i sin första skola, de hindras från att upptäcka världen och vara en del av samhället på grund av er.

Inte heller personalens brev bevekade gängen.

En sommarnatt 2016 kastade någon in en handgranat i en lägenhet där åttaårige Yuusuf Warsame, en brittisk-somalisk pojke som var på besök hos släktingar i Biskopsgården, låg och sov. Han dog av sina skador.

Lägenheten som utsattes för attacken ligger vägg i vägg med Dimvädersgats förskola.

Barnen hade ännu inte börjat fråga om dådet, men det skulle förmodligen komma senare, sade pedagogen Elvisa i en intervju med lokaltidningen efter explosionen. Hon berättade att flera familjer som hade barn på förskolan bodde i huset.

»Det var inte länge sedan de sköt någon där«, sade hon och pekade.

»Då fick vi skicka in alla barnen. Det är hemskt att säga, men vi börjar bli vana.«⁴

*

I debatten om hur Sverige har utvecklats de senaste decennierna sägs det ibland att det är farligt att vara nostalgisk. Att man inte ska idealisera det förflutna.⁵

Jag ska inte idealisera något – bara försöka beskriva hur anorlunda förutsättningarna såg ut för nyanlända invandrare och deras barn i Sverige när jag själv växte upp, jämfört med idag.

Jag föddes 1981 i en hyreslägenhet i Fagersjö i Farsta i södra Stockholm, som barn till föräldrar som hade flytt antisemitisk förföljelse i Polen. Precis som många andra invandrare började vi i ett socioekonomiskt svagare område, men flyttade vidare så fort vi fick det bättre ställt. I vårt fall blev det först kedjehus i Sollentuna och sedan villa i Täby i norra Stockholm.

Syftet här är inte att hävda en relation till socioekonomiskt svaga områden eller utanförskapet som jag inte har, utan att ge en bild av hur odramatiska sådana flyttar var så sent som på 80- och 90-talen. Att söka sig till mer välmående områden var för all del en klassresa uppåt. Men det var inte en flykt från gängvåld eller förtryck från kriminella nätverk.

Jag var ofta på besök i miljonprogrammet, där släkten fanns utspridd. Idag låter det som en uppräkningslista från polisens lista över utsatta områden, men för mig är till exempel Skogås och Rosengård fortfarande ljusa barndomsord, förknippade med familjesammankomster och lek med kusiner. Man cyklade runt lika fritt där som i välmående medelklassområden. Det var inte så att man sökte av omgivningen efter farliga människor som kunde tillhöra tungt beväpnade gäng, eller förmanades av vuxna att vara särskilt försiktig eller vaksam.

Nu är det annorlunda. Bara häromåret skedde ett bombdåd på gatan där jag föddes i Farsta. I Farsta centrum dödades 2023 två personer i en skottlossning vid tunnelbaneuppgången – en 15-årig pojke och en 43-årig fotograf som passerade platsen på väg hem efter att ha fotograferat sina vänners babyshower. Skytten hade riktat sin kalasjnikov rakt mot en grupp människor som stod vid tunnelbaneuppgången, och tömt hela magasinet. Ytterligare fyra personer skadades, och totalt trettio utsattes för livsfara i dådet.

En kvinna som träffades av en kula i knäet förklarade senare för Sveriges Radio att hon genast visste att hon måste söka skydd när skotten föll.

»Jag har lärt mig att känna igen pistolskott. Jag har bott i Farsta länge och jag vet hur det låter vid det här laget, det är inte första gången.«⁶

När kvinnan berättade att hon hade »bott i Farsta länge«, rymde det något underförstått – att vissa områden återkommande har varit offentliga skådeplatser för väpnat gängvåld.

Det var en formulering som inte hade varit begriplig när jag var barn.

Efter vår flytt till Sollentuna sattes jag ett kort tag på dagiset Regnbågen på Malmvägen, ett område som idag klassas som utsatt av polisen. Malmvägen är sedan årtionden svårt plågat av klanbaserad kriminalitet, och det var ingen trevlig plats när jag växte upp heller. Jag flyttades också snabbt till ett dagis i det närliggande villaområdet.

Ändå fanns det ingen skarp gräns mellan min värld och miljonprogrammet. Mina vänner och jag gick påskkärring i Malmvägens lägenhetskomplex också, genom de märkliga kulvertar som ledde fram genom huskropparna. Detta fria strövande genom Sollentuna är också ett kärt barndomsminne, som fortfarande kan komma tillbaka när det doftar vår ute.

Men under de senaste åren har människor som bor på Malmvägen berättat för journalister att de är rädda för att låta sina barn leka ute överhuvudtaget, av rädsla för gängvåld.⁷

»Ska ett barn behöva dö innan ni gör något?» skrev en boende i området i ett brev till Sollentuna kommun hösten 2022, efter att beväpnade män hade skjutit rakt mot en byggnad som rymmer en nattöppen förskola. Skotten träffade bara några meter från fönstret i det rum där barnen låg och sov i sina sängar.⁸

I samma lokaler ligger fortfarande mitt gamla dagis, Regnbågen.

De boende på Malmvägen tvingas ständigt förhålla sig till det släktbaserade kriminella nätverk som dominerar området, berättade DN i ett reportage efter skotten mot förskolan. En pojke hade blivit fräntagen sin nya elspark av en yngling i nätverket, utan att det hade uttalats något hot. Pojken visste vad personen hette i efternamn, och visste därmed också att det bara var att lämna över elsparken.

När jag växte upp fanns det inga efternamn som ringde en klocka på det sättet. Jag kände inte till några kriminella sammanslutningar överhuvudtaget som skulle kunna förmå mig att lämna över mina ägodelar. Om min familj däremot hade kommit till Sverige i dag, är det sannolikt att vi hade fått börja livet på en plats där människor terroriseras på det sättet.

Eller som en åttaårig flicka beskrev det när hon intervjuades av Sydsvenskan sommaren 2019, i en av dessa stadsdelar som för mig fortfarande är förknippade med barndomens släktsammankomster:

»Jag vill inte ha det så här, jag vill att det ska vara lugnt. Jag vill inte ha några bomber här.«⁹

Hennes bostadsområde i Rosengård hade just skakats av en explosion. Hon suckade och berättade för Sydsvenskan att det alltid är så där hon bor.

I november 2019 – sex år efter förskolebarnens hjärtemarsch genom Biskopsgården – var statsminister Stefan Löfven (S) gäst i SVT Agenda. Vid det laget stack Sverige ut i Europa när det gällde såväl sprängdåd som dödligt skjutvapenvåld, och temat för intervjun var just gängvåldet.¹⁰

Stefan Löfvens svar, som han omformulerade och upprepade under intervjuns gång, är svensk nutidshistoria.

»Vi såg nog det inte riktigt komma.«

Att Sveriges statsminister kunde låta så tagen på sängen kritiserades av kommentatorer både till höger och vänster.

»Så illa förberedd, så svarslös och så obegriplig får inte en statsminister uppträda«, skrev till exempel Lena Mellin i Aftonbladet.¹¹

Men att Stefan Löfven valde att uttrycka sig som han gjorde är kanske inte så konstigt.

I flera års tid hade brottsutvecklingen i Sverige varit föremål för en stor och uppsplitande debatt, både här hemma och utomlands. Under de åren hade det inte bara varit möjligt att »inte se det komma« – det hade betraktats som en dygd att framhålla Sverige som tryggare än man kunde tro.

De som oroadе sig för och varnade för brottsutvecklingen beskyldes för att ha eller understödja en främlingsfientlig agenda. Det skrevs om »trygghetsskeptiker« som någonting konstigt och möjligen farligt, och dessa trygghetsskeptiker klumpades ihop med sverigedemokrater, Donald Trump och en global alternativhöger.

Vi ska komma till det.

Några år efter Stefan Löfvens handfallna svar i Agenda vaknar svenskarna ständigt till närmast ofattbara nyheter om

brutala våldsdåd och otrygghet. »Det svenska tillståndet« kallas det i Norge – våra grannländer har länge sett på den svenska utvecklingen med förfäran – och det inbegriper vid det här laget en lång rad företeelser:

Barn används systematiskt av gäng för att begå mord och andra grova brott. Kriminella nätverk infiltrerar kommuner och myndigheter. Gäng har rekryterats av främmande makt för att begå våldsdåd i Sverige. Bomber exploderar i människors hem och det skjuts bland allmänheten. Gäng gör anspråk på att styra hela stadsdelar. Parallelsamhällets problem skapar otrygghet i gemensamma miljöer som bibliotek och skolor.

Det är inget mindre än en revolution att ett sådant mörker har kunnat breda ut sig i ett av världens hittills fredligaste och mest välfungerande länder. Men under några år uppfattades det som en mycket laddad fråga huruvida brottslighet och otrygghet hade blivit ett stort problem i Sverige. Den blev ett slagfält där ont sågs stå mot gott.

Det är ett skäl till att responsen kunde bli så senfärdig, och vårt svenska tillstånd så allvarligt.

Den här boken handlar om detta svenska tillstånd, och den offentliga debatten kring det. Och förstås om migrationen och problem som följt av den misslyckade integrationen.

Det är lika bra att vara tydlig redan från början, eftersom frågan är så känslig i Sverige och inbjuder till så många oavsiktliga och avsiktliga missförstånd:

Min egen uppfattning är att Sverige skulle ha begränsat migrationen långt tidigare. Invandringens storlek och sammansättning skulle i högre grad ha bestämts av Sveriges förutsättningar att integrera de migranter vi tagit emot. Vi skulle ha fokuserat mer på nykomlingar med goda utsikter och en ambition att integreras i Sverige, och vi skulle tidigt ha skiftat fokus till att hjälpa utsatta och nödställda där de befinner sig i världen.

Att vara kritiker av en viss migrationspolitik är naturligtvis inte detsamma som att vara kritisk till invandrare som kollektiv – ett kollektiv som jag för övrigt själv ingår i som barn till två utrikes födda föräldrar. Sverige består i dag till mer än en fjärdedel av migranter och deras barn, och vi är med och bär upp det svenska samhället på alla områden. Som jag visar i den här boken har dessutom just migranter ofta varit särskilt drabbade av utanförskapets negativa konsekvenser.

Men i den svenska debatten har kritik mot migrationspolitikens utformning ofta avfärdats som en fråga just om främlingsfientlighet. Och det har inneburit att många viktiga berättelser om Sverige inte har kommit fram.

Många svenskar sörjer i dag att deras plats på jorden har blivit tilltagande otrygg och kaotisk. Det borde betraktas som fullt legitimt att ge uttryck för det, men det förknippas fortfarande ofta med låg status och suspekta värderingar.

Även vi som är migranter eller barn till migranter har drabbats av en förlust som inte har rymts i det offentliga samtalet om Sveriges förändring de senaste åren – många av oss känner inte längre igen det samhälle där våra familjer fick en fristad. Och att reducera kritik mot migrationspolitiken till en fråga om »främlingsfientlighet«, är att ignorera också oss och vår erfarenhet. Sverige är inte en trygg hamn längre på det sätt som den var för oss, och det har vi all rätt i världen att uppmärksamma.

Bokens första del handlar om hur det gick till när Sverige kollektivt inte tycktes se det komma. Den andra delen fokuserar på vad det var man inte såg komma, såsom gängens tilltagande grepp om enskilda bostadsområden, liksom de konflikter som uppstår när parallellsamhällets normer tar plats i gemensamma rum som badhus och bibliotek. Den tredje delen handlar

Prolog

slutligen om några av de värden som Sverige kompromissade med när det svenska tillståndet växte fram, nämligen barns rättigheter och antirasism.

Jag är inte historiker eller kriminolog. Min avsikt är inte att ge en heltäckande bild av det politiska händelseförloppet, eller den svenska brottsutvecklingen. Däremot har jag som journalist ägnat två decennier åt att granska och skildra en enorm samhällsförändring som dessutom har varit kringgärdad av tabun. Det här är mitt perspektiv på den revolution som Sverige har genomgått.

Del I

Vi såg det inte komma

Trygghetsskeptikerna börjar snart bli som klimatförnekarna.

Osignerad ledare, *Dagens Nyheter*, 2015

Trygghetsskeptiker och statistikförnekare

REDAN I BÖRJAN AV 2010-talet var det uppenbart att något allvarligt stod på i Sverige när det gällde brottsligheten. Det totala dödliga våldet per invånare var visserligen lägre än några decennier tidigare. Det berodde bland annat på att spontana bråk och partnervåld med dödlig utgång hade minskat.

Men ett nytt slags gängkriminalitet hade vunnit mark framför allt i migranttäta bostadsområden. Sådana bostadsområden höll samtidigt på att utvecklas till parallellsamhällen, där människor kunde samlas kring värderingar som var främmande för det svenska majoritetssamhället, och där utomstående som brandkår och journalister kunde råka ut för attacker. Boende i sådana områden hade börjat slå larm om att de utsattes för såväl hedersförtryck, som förtryck från kriminella nätverk.

De kriminella gängen i sådana områden hade också börjat ägna sig åt brutalt våld, med skjutningar och sprängdåd i offentligheten.

Det var detta nya som barnen på Dimvädersgatans förskola berättade om i sin hjärtemarsch genom Biskopsgården.

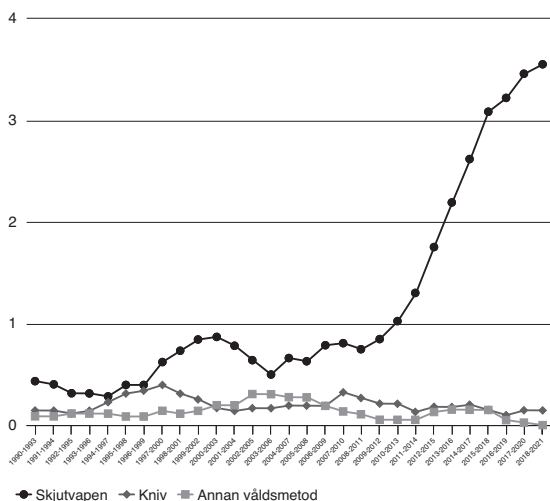
Men det var inte alla som ville lyssna. Tvärtom betraktades det länge som ett moraliskt ställningstagande att påstå att brottsutvecklingen i Sverige i allmänhet gick i en positiv riktning. Det var ett sätt att berätta att man var förståndig, och rentav antirasistisk.

Detta förstånd och denna påstådda antirasism kunde visas på följande sätt: Debattören pekade exempelvis på det *totala* dödliga våldet, för att hävda att läget överlag var gott.

Man kan tänka på gängkriminaliteten och förtrycket av människor i migranttäta områden som en allvarlig epidemi som drabbat Sverige. När man står inför en sådan kan man inte vifta bort den genom att berätta att andra sjukdomar har blivit mindre farliga. Det hjälper inte heller att upprepa att den allmänna folkhälsan generellt har förbättrats. Man har ju en ny epidemi att hantera.

Skjutvapenvåld i kriminell miljö

DEN ÖKNING AV DÖDLIGT VÅLD I KRIMINELL MILJÖ SOM SKETT GÄLLER
UTESLUTANDE MED SKJUTVAPEN SOM VÅLDSMETOD.

Våldsmetod vid dödligt våld i kriminell miljö 1990–2021. Antal avlidna per miljon invånare (glidande fyraårsmedelvärde). Brå 2024:6.

Det svenska tillståndet.

Källa: <https://bra.se/amnen/vald-i-kriminella-miljoer>.

Men under flera års tid ansågs det som ett uttryck för förnuft och en god moral att resonera på just det sättet: Utvecklingen i områden som Biskopsgården och många andra beskrevs som ett marginellt problem – med hänvisning till att *andra typer* av problem minskade.

För att nämna några exempel på detta synsätt, och hur vanligt det var bland tunga röster i debatten:

2013, samma år som barnen på Dimvädersgatans förskola genomförde sin protest mot gängvåldet, berättade kriminologiprofessorn Jerzy Sarnecki att brottsligheten i Sverige var på tillbakagång.

Bakgrunden var att Moderaterna hade beslutat att partiet skulle verka för ett antal straffskärpningar, samtidigt som allt färre personer avtjänade fängelsestraff på svenska anstalter – något Sarnecki beskrev som en naturlig följd av att brottsligheten hade minskat. Sydsvenskan berättade att han valde att ironisera om saken:

»Moderaterna kan ju inte gärna springa ut och begå brott själv för att få upp statistiken.«¹

Sarnecki skulle senare ge en mer korrekt bild av utvecklingen i Sverige. Men uttalanden av det slag som han gjorde i Sydsvenskan 2013 uppfattades länge som uttryck för en förmåga att tänka rationellt.

Eller som en fråga om »förnuft«, som det hette i en krönika av Oisín Cantwell, Aftonbladets mångåriga kommentator i rättsfrågor, i en artikel 2014. Också den gällde ett borgerligt förslag om skärpta straff, och även Cantwell valde att ironisera om saken:

»Statsminister Fredrik Reinfeldt inledde med att korrekt påpeka att de grova våldsbrotten blir färre i Sverige, vilket är ett annat sätt att säga att det inte finns något i brottsutvecklingen som motiverar straffskärpningar. Men val är till för att vinnas och politiker är inte alltid intresserade av förnuft. Således är det än en gång dags för hårdare tag.«²

Och när statsminister Fredrik Reinfeldt själv intervjuades av DN:s chefredaktör Peter Wolodarski samma år fick han frågan varför andelen uppklarade brott minskar. Reinfeldt framhöll visserligen att brotten i allt högre grad skedde i mer organiserad form, vilket var mer komplicerat och krävde större insatser av hela rättsväsendet. Men han poängterade också med hänvisning till den Nationella Trygghetsundersökningen från Brottsförebyggande rådet (Brå):

»Tryggheten växer och antalet brottsoffer går ner i antal. Det är viktigt.«³

Citaten från Jerzy Sarnecki, Oisín Cantwell och Fredrik Reinfeldt ovan handlar inte riktigt om samma saker. Jerzy Sarnecki tycktes syfta på total brottslighet. Oisín Cantwell skrev om mängden grova våldsbrott. Fredrik Reinfeldt hänvisade till Brå:s Nationella Trygghetsundersökning som bland annat mäter människors utsatthet för brott och deras upplevelse av trygghet. Han nämnde också mängden brottsoffer.

Det är olika mått som inte synliggjorde den där epidemin som samtidigt drabbade människor i områden som Biskopsgården.

Men något som var slående i trygghetsdebatten under de där åren, var att sådana mått användes som ett enkelt sätt att sammanfatta en i grunden positiv samhällsutveckling. Kurvorna pekade i rätt riktning. De avslöjade inte något större politiskt misslyckande. Det fanns inte skäl till kritik eller några större farhågor. Allra minst tydde de på att Sverige hade haft en större invandring än vad man hade förmåga att integrera.⁴

Att som Fredrik Reinfeldt påstå att »tryggheten växer«, var så okontroversiellt 2014 att Peter Wolodarski inte ställde några följdfrågor på det.

Det här var ett halvår efter att personalen på Dimvädersgatans förskola vädjade i ett öppet brev till Biskopsgårdens gangstrar att sluta skjuta.

Trygghetsdebatten fick ny fart i augusti 2015, när Sverige skakades av ett dubbelmord på ett Ikea-varuhus i Västerås. Den eritreanske migranten Abraham Ukbagabir hade huggit ihjäl en kvinna och hennes vuxne son – något han senare beskrev som en hämnd för att han fått avslag på sin asylansökan. Han berättade att han valde ut offren just för att de såg svenska ut.⁵

I DN valde man att ta tillfället i akt att berätta för läsarna att Sverige hade blivit ett tryggare land, trots att flera aktuella nyhetshändelser kanske kunde ge ett annat intryck. Journalisten Stefan Lisinski förklarade:

»Under senare veckor har flera brutala mord inträffat, och många frågar sig vart samhället är på väg. Svaret är att Sverige, trots allt, har blivit tryggare. Det dödliga våldet har under lång tid minskat.«⁶

Stefan Lisinski hänvisade till det totala dödliga våldet, för att dra slutsatsen att Sverige blivit tryggare. Men att lyfta fram detta samlade mått på *allt* dödligt våld var alltså förrädisk. Och idag vet vi förstås att det var helt rätt av allmänheten att fråga sig vart samhället var på väg, alldeles oavsett att det totala dödliga våldet hade gått ner.

Varför uppfattades det som så angeläget att beskriva det som att Sverige blivit tryggare, eller som att brottsligheten i väsentliga avseenden var på nedgång – trots de tecken som redan då fanns på motsatsen?

En som gav ett tydligt svar på den frågan var operasångerskan Malena Ernman, som senare skulle bli en viktig röst i klimatdebatten. (Hennes bok *Scener ur hjärtat* handlar bland annat om dottern Greta Thunbergs kamp för miljön.) Efter mordet i Västerås 2015 skrev Ernman en uppdatering på sin Facebooksida, där hon gjorde klart hur hon och många med henne tycktes se på grundkonflikten i trygghetsdebatten:

»Jag upprepar: Sverige har aldrig varit tryggare än det är nu. Det som är farligt är rädda människor. Rädda människor kan inte tänka klart«, skrev Ernman.⁷

Att beskriva brottsutvecklingen i negativa termer var alltså inte bara felaktigt, enligt det synsätt som Ernman gav uttryck för. Det var farligt och potentiellt omstörtande. Här dolde sig alltså en konflikt som gällde betydligt mer än själva kriminaliteten.

En ledarartikel i Dagens Nyheter, som också var en kommentar till mordet på Ikea, var även den upplysande om man ville förstå varför det tycktes vara så angeläget att beskriva Sverige som tryggare.

Under rubriken »Bland statistikskeptikerna« redogjorde ledarredaktionen tydligt för sin syn på konfliktlinjerna i debatten. Frågan om brottslighet och trygghet i Sverige var egentligen en diskussion om migrationspolitiken, menade DN. Ledarredaktionen slog fast att brottsutvecklingen i Sverige hade gått åt rätt håll i avgörande avseenden, vilket bevisade att migrationspolitiken inte hade varit något misslyckande. De som ifrågasatte denna positiva bild var enligt DN egentligen ute efter att kritisera invandringspolitiken på falska grunder:

»En påstådd upptrappning av våldet stämmer nämligen in på deras kritik mot en ökande invandring. Att flyktingarna blir fler »måste« givetvis vara kopplat till mer våld. Att det i själva verket förhåller sig så att våldet minskar, inte trots utan helt orelaterat till asylinvandringen, stämmer inte överens med den agenda som driver ifrågasättandet och misstänkliggörandet av statistik.«

Tidningen avslutade:

»Trygghetsskeptikerna börjar snart bli som klimatförnekarna. Den ledande expertisen på området säger att klimatförändringen beror på mänsklig aktivitet, eller i detta fall att det dödliga våldet i Sverige minskar, men statistikförnekarna vägrar lyssna

på det örat och påstår i stället att allehanda slags brott och våld ökar, att människor är mer otrygga och att samhället håller på att gå under.«⁸

Landets ledande tidning slog således fast att människor som menade att brott, våld och otrygghet bredde ut sig, ägnade sig åt udda och ovetenskaplig förnekelse av fakta. Och dessa människors »agenda«, som drev dem till sådana falska påståenden, gällde egentligen migrationen.

DN:s ledarartikel ger i efterhand en god illustration av trygghetsdebatten i ytterligare ett avseende. Tidningen återgav motståndarsidans – det vill säga »trygghets skeptikernas« – argument på ett sätt som skulle återkomma påfallande ofta.

Egentligen hörde det knappast till vanligheterna att människor hävdade att samhället höll på »att gå under«, som DN sammanfattade saken. Snarare var det en nidbild som DN målade upp, för att sedan i nästa steg avfärda som överdriven. »Halmdockeargument« kallas detta, och det brukar räknas som ett argumentationsfel.

DN hade kunnat välja att sammanfatta trygghets skeptikernas ståndpunkt på ett mer lyhört sätt. Människor tänkte kanske inte att Sverige var på väg mot *undergång* – utan snarare att Sverige hade fått en kriminalitet av en art och omfattning som var allvarlig och illavarslande.

Men halmdockor av det slag som DN använde sig av skulle dyka upp ofta i trygghetsdebatten. Meningsmotståndare tillskrevs åsikten att Sverige var ett land i »kaos«, »kris«, »sönderfall« eller »förfall«, vilket sedan i nästa steg avfärdades som en överdriven, falsk och löjlig bild.

»I högerns tyckarbubbla går Sverige alltid under«, hette det till exempel i en serie artiklar som slogs upp stort i DN Kultur året därpå. Skribenten Mattias Hagberg hade granskat vad ett antal borgerliga debattörer (inklusive undertecknad) skrev i

sina sociala medier, och avslöjade för läsarna att dessa gav en negativ bild av den svenska brottsutvecklingen.

»Flera av kontona är som en enda lång jämmersång över den brottslighet som enligt personerna håller på att bryta sönder Sverige – särskilt nu när vi låtit gränserna stå öppna så länge«, påstod Hagberg, som om han blottlade något otäckt.⁹

Undergång och sönderfall – så sammanfattades trygghetsförnekarnas argument den här gången. Och budskapet var tydligt åtminstone från Dagens Nyheters ledar- och kultursidor:

Trygghetsförnekarna behövde avslöjas. De hade onda avsikter.

Nothing happens again

I efterhand ser det kanske ut som en paradox – få ämnen hade ju varit så uppmärksammade av medierna som gängbrottsligheten och problemen i migranttäta förorter. Ovan nämnda DN hade bland sina egna medarbetare en av landets bästa kriminalreportrar, Lasse Wierup, som särskilt hade granskat den organiserade brottsligheten i Sverige.

Själv hör jag nu till dem som tycker att den svenska journalistiken i allmänhet hade behövt uppmärksamma många problem mer och på ett mindre ängsligt sätt under de där åren. Men ingen som följt nyhetsrapporteringen under 2010-talet kunde vara ovetande om skottlossningar, bombdåd och sådant som stenkastning mot brandkår i förorterna.

Även den politiska debatten kretsade i hög grad kring just gängbrottsligheten. När Stefan Löfven påstod att »vi« inte riktigt hade sett det komma, hade han själv sedan flera år lovat krafttag mot gängen.

Men när samhällsutvecklingen skulle analyseras, tycktes det uppenbarligen vara viktigt att påstå att Sverige i grunden